

Б Е Л Е Ш К Е

Највиши врхови Проклетија и Олимпа. — Као највиши врх Проклетија сматрао се *Скилзен* са котом од 2386 м. Међутим је највиши врх *Ђурићевица*, која достиже 2677 м. и лежи 18 км. југоисточно од Плава у долини Лима, а 29 км. северозападно од Ђаковице. Други врх у Проклетијама, 10 км. југозападно од Гусиња, достиже 2544 м. Скилзен би имао само 2415 м. (Из Riv. geogr. ital. XXII, с. 294—298 саопштио Шарл Рабо у „La Géographie“, XXX, 1915., децем. с. 463).

Према А. Е. Фуртидесу и Е. П. Фаргеру *Олима* је висок 2973 м. место 2985 м. („Geograph. Journal“, XLVII, 1916, april, с. 293—297).

Елементи земљиног магнетизма на Балканском Полуострву. — *Ниполд* је у „Meteorologische Zeitschrift“ за 1919. годину објавио главне резултате својих мерења, која је као члан немачког одсека вршио за време рата по налогу географске комисије за Србију и Македонију.¹ То је део заједничког предузећа савезничких централних сила, које је имало за задатак, да одреди елементе магнетизма на Балканском Полуострву. Главна пажња је у свим случајевима била обрађена трима елементима: деклинацији, инклинацији и хоризонталном интензитету, а све добивене вредности су редуциране на почетак 1918. године с помоћу истовремених регистрирања на магнетној опсерваторији у Пуљу.

Чланови Carnegie-Institution-а су 1908. и 1911. године такође вршили мерења на неколико станица, чиме је дата могућност да се одреде секундарне варијације и да се за оне станице, на којима нису одређивани елементи магнетизма после овог времена, редуцирају вредности на почетак 1918. године.

За та је места Ниполд добио ове редуциране вредности:

	φ	λ	D	I	H
Бургас	42°29'·5	27°29'	0°54'·2E	56°23'·7	0·23926Г ²
Нова Загорја	42°29'	26°1'	1°48'·7W	57°32'·1	·23565
Пловдив	42°09'	24°43'	1°20'·7	58°55'·5	·23417
Дедеагач	41°08'·5	25°52'	1°53'·9	55°32'·3	·24593
Једрене	41°40'·5	26°33'	0°50'·4	56°24'·6	·24219
Солун	40°39'	22°58'·5	3°47'·7	55°41'·3	·24408
Битољ	41°01'	21°23'	4°14'·2	56°0'·2	·24261

¹ A. Nippoldt, Ergebnisse der deutschen erdmagnetischen Aufnahme in den Balkanländern in den Jahren 1917—18. — Meteorologische Zeitschrift. März—April 1919. стр. 56—58.

² Снага магнетног поља се изражава у Gauss-има, и означаје се са Г.

Ниполд је сам одредио елементе за ова места из наших крајева:

	φ	λ.	D	I	H
Прахово	44°17'2	22°37'4	3°30'2	59°23'4	0·22722Г
Зајечар	43°54'4	22°16'2	3°7'4	59°4'7	·22928
Параћин	43°52'5	21°23'2	4°13'1	58°47'0	·22910
Прћиловица	43°31'2	21°41'7	3°59'0	58°36'3	·23058
Ниш	43°19'3	21°54'8	3°57'1	58°12'8	·23209
Бела Паланка	43°13'3	22°19'2		58°21'7	·23259
Лесковац	43°0'	21°57'5	3°46'2	58°4'4	·23348
Митровица	42°53'9	20°51'2	4°12'8	57°47'0	·23452
Врање	42°33'0	21°55'5	3°28'2	57°32'4	·23587
Качаник	42°14'0	21°14'5	4°21'4	57°20'6	·23668
Куманово	42°09'2	21°39'0	3°46'3	57°07'6	·23722
Скопље	42°0'3	21°25'5	3°57'4	57°11'0	·23839

Напоследку, друга за нас важнија места, на којима су чињена мерења, су ове:

Софија (око Слатине)	42°41'0	23°23'2	3°22'7	57°34'1	0·23519Г
„ (испод болнице)	42°40'7	23°18'0	3°49'8	57°52'6	·23352
Радомир	42°32'5	22°56'8	3°29'8	57°29'8	·23664
Скадар	41°01'6	29°0'8	0°43'4	55°29'2	·24746
Кавала	40°56'1	24°24'5	2°51'6	55°38'2	·24482

Ма да још нису објављена аустријска и бугарска одређења магнетних елемената, *Ниполд* ипак даје неколико података о изомагнетним линијама. Кроз Балканско Полуострво се провлачи агона, т. ј. линија без икакве деклинације, и то тако, да обала око Бургаса и околан северни део Црног Мора имају источне деклинације, а цео остали предео западне деклинације. Подела деклинација је скоро до софијског меридијана, или до изогоне од 3°30', доста правилна, али између Нове Загоре и Пловдива градијент нешто опада, као и западно од софијског меридијана, док око Дарданела постоји већа аномалија, о којој се због доста ретке мреже не може ништа детаљније рећи. Сигурно је, да тамо кроз девонске шкриљце пробијају у великој мери плутонске стеновите масе и да су оне нарочито у првом мореузу више утицале на мерење него магнетске масе, које, можда, леже под водом.

Изоклине и изодинаме хоризонталног интензитета показују равномернију поделу, али се и по њима види, да односи земљиног магнетизма нису правилни. У главном је цео предео испитивања поремећен и проткан многобројним мањим аномалијама.

Једна од таквих аномалија се показује у софијској котлини. У њој има две магнетске станице, једна Карнеџијева, Софија-С., која је испод болнице, на танком слоју миоцена и на њој, вероватно дубљи изданици Витоша планине проузрокују поремећаје. Витош (2285 м.) је око 10 километара јужније и диже се за 1700 метара изнад вароши; у њему превлађује андезит и серпентин, који имају јак магнетичан утицај. Друга станица, Софија-Ni, на којој је вршио мерења *Ниполд*, лежи усред старог језерског корита и на алувијуму речице Обрадовске, око засеока Слатине, дакле у пределу много слабијег магнетизма.

Слично је доказано и мерењима у Македонији. У њој постоје услови многобројних аномалија услед честих контраста између малих језерских котлина са алувијалним тлом и околних планина, у којима се јављају оштри прелази од немагнетичних кречњака до јако магнетичних серпентинских стена.

Вероватно ће се при обради целог материјала доћи још до многих значајнијих закључака и добити се јаснија слика о величини и значају аномалија у нашим јужним крајевима и у другим деловима Балканског Полуострва.

„Морске воденице“ у Аргостолиу, на Кефалонији. — Пре кратког времена је један писац у дневној штампи обратио пажњу на „нерешену тајну“ о појави отока слане воде, која тече са мора према копну, на острво Кефалонију, и указује да је време, да и научењаци поклоне пажњу том феномену. По томе се посредно може видети, да је он необавештен о броју ранијих расправа о тим подводним рекама слане воде, које су — као што је познато — већ пре дужег времена искоришћене као покретна снага за воденице. Не само да су оне привукле на себе пажњу случајних посетилаца Кефалоније, него су преко половине столећа биле и предмет пажљивог научног проучавања. Међу тим научењацима нарочиту пажњу заслужују Mousson (1859), Fouqué (1867), Wiebel (1873), Issel (1895) и Simonelli (1901). Partsch је такође, у својој монографији о „Кефалонији и Итаки“ (публиковано 1900. год. у *Petermanns Mitteilungen, Ergänzungsheft* .98), изложио главне елементе проблема и дискутовао назоре својих претходника, али при крају претпоставља да се до потпуног решења вероватно неће никад доћи. Simonelli је, можда, изнео најваљанији опис феномена на Четвртом Италијанском Географском Конгресу 1901. год. (*Atti*, pp. 170 seq.); он детаљно износи резултате личних испитивања на том месту, осим тога кратак извод назора својих претходника. Он врши разна посматрања у новим и у старим воденицама о нивоима, температурама, салинитету воде, и потпуно потврђује мишљења о количини притечене слане воде. На старој се воденици показало да је њен волумен око половину кубног метра или преко $17\frac{1}{2}$ кубних стопа за секунду. Некоја од ранијих тумачења везују горњу појаву са постојањем сланих извора на обалама Аргостолског Залива и у нади да потврди тачност тога назора, професор Симонели је учинио опит са обојеном супстанцијом, коју је убацио у улаз слане воде, али количина с којом је располагао (4 килогр. уранина) била је, можда, сувише мала да дође до јасно одређених резултата. Обилажењем на чамцу у околини разних извора дошао је до негативних закључака, али кад се идућег дана вратио на стару воденицу, професор је на своје изненађење видео, да му је у непосредној околини морска вода била обојена карактеристичним зеленилом уранина. Док су неки мислили, да је приток слане воде проузрокован деловањем подземне топлоте или разликом у специфичној тежини слојева слатке и слане воде, професор Симонели указује да узрок вероватно лежи у сифонском деловању, подземним доношењем слатке воде, која се са сланом водом спаја под погодним стрмим углом. Тумачење није потпуно убедљиво, ма да оток на један или на други начин мора очигледно зависити од хидростатичког притиска подземних токова, који се стварају на вишем нивоу.

(The Geographical Journal. Vol. LVII. № 1. 1921. стр. 62.)

О испитивањима Giotto Dainelli-а у области Хималаја и Каракорума. — Под вођством De Filippi-а била је организована експедиција за испитивање Хималаја и Каракорума. У тој су експедицији учествовали и италијански географи Giotto Dainelli и Olinto Marinelli. Експедиција се бавила испитивањем ових области у 1913. и 1914. год. Известан део